

Афанасьєва Л. В.,
к. філос. н., доцент, Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна
lyudmilasocio@rambler.ru

Варава А. В.,
Мелітопольський державний педагогічний
університет ім. Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна
xaha.toni@mail.ru

СОЦІОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЯК ІНДИКАТОР УСПІШНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ МІСТА

В основі концепції креативного міста лежить розуміння творчості як складної сукупності таких елементів як: культурні ресурси; творче мислення, здатність виробляти нові ідеї, смисли; соціальні ініціативи та здатність до самоорганізації; організований процес і створення механізму кооперації; інноваційна інфраструктура. Результати соціологічного супроводу (контент-аналіз документів, анкетне та експертне опитування, глибинне інтерв'ю, фокус-групові дослідження) формування культурної політики міста органами місцевого самоуправління, дають можливість експертам культури виявити найбільш дієві механізми залучення населення до активної культурної діяльності, особистого внеску у діяльність щодо створення та впровадження культурної політики міста, сприяння налагодженню співпраці державного і громадського сектору. Пропонований у дослідженні аналіз соціологічних даних ідентифікації місцевих і культурних цінностей, пріоритетів громади та експертів культури й культурної політики, дозволяє закласти основу для планування подальшого розвитку міста.

Ключові слова: культурне планування; культурне мапування; міський простір; стратегія розвитку міста; соціокультурне життя міста; інтеркультурне місто.

Постановка проблеми. На сьогодні, вже й в Україні, не є чимось дивним, участь соціології в мало-мальськи громадсько значущих проектах. Тим не менш у свідомості більшості людей її присутність в інформаційному просторі пов'язується переважно або з виявленням електоральних настроїв під час передвиборних кампаній, або з оприлюдненням невтішних оцінок і прогнозів насамперед щодо якості нашого з вами життя, як мінімум в короткостроковій перспективі. В епоху соціальних і культурних потрясінь сухі цифри таких звітів в очах середньостатистичного громадянина, як правило, виглядають скоріше не демонстрацією уваги і заклопотаності влади до подій, а запізнілою відкритістю і довірливістю на тлі неприємних тенденцій.

Але якщо в багатьох сферах суспільного життя соціологи ще довгий час, в силу об'єктивних на те причин, приречені констатувати негативне ставлення до можновладців з їх ілюзіями контролю над подіями, то засвідчена соціологією інтенсивність росту свідомості громадянського суспільства все-таки вселяє надію до зміни на краще.

Тому, цілком природно, що саме в вирішенні проблем становлення нового громадянського суспільства соціологія вже сьогодні може дієво

допомогти – і не стільки в констатаціях стійкості або ж ломки сформованих соціальних стереотипів, скільки у кваліфікованому науковому супроводі ініціатив та творчої активності громадянських об'єднань.

В нашому випадку, соціологічні дослідження міста як галузі соціологічних знань, розкривають конкретні особливості розвитку і функціонування міста в певних історичних умовах, значною мірою впливаючи на соціальні процеси і тенденції його розвитку, форми та інститути урбанізації. Особливе значення посідає вивчення проблеми міст в перехідний період, в умовах суспільства, що трансформується, оскільки соціологічне дослідження міста в дійсності охоплює значно більшу, принципову за значенням і широті проблематику, ніж процес урбанізації. Обрана нами тема дослідження вбачається нам актуальною перш за все в тому, що у даний час не є можливим розглядати феномен міста лише як просторового середовища, що існує безвідносно до населення, оскільки уже своїм існуванням воно і продукує умови життєдіяльності, сформовані під впливом суб'єктів міського середовища і, водночас з тим, чинить впливи на самих городян. Тому однією з кінцевих і головних ланок такого вивчення є

стратегічне планування соціокультурного розвитку міст і їх модернізація.

Результати соціологічного супроводу формування культурної політики міста органами місцевого самоуправління, дають можливість експертам виявити найбільш дієві механізми залучення населення до активної культурної діяльності, особистого внеску у діяльність щодо створення та впровадження культурної політики міста, сприяння налагодженню співпраці державного і громадського сектору.

Таким чином, запропонований у нашому дослідженні аналіз соціологічних даних ідентифікації місцевих і культурних цінностей, пріоритетів громади та експертів культури й культурної політики, може закласти основу для планування подальшого розвитку міста.

Аналіз досліджень та публікацій. Необхідність осмислення нинішнього стану розвитку українського суспільства спонукає українських вчених до розгляду окремих аспектів теорії модернізації та застосування її методологічного арсеналу з метою осягнення різних феноменів суспільно-політичної практики. До аналізу просторової обумовленості існування людини в соціологічній традиції зверталися такі класики соціології як О. Конт, Е. Дюркгейм, Г. Зіммер, П. Сорокін, Т. Парсонс, пізніше. Е. Гідденс, П. Бурдьє, А. Лефевр, Е. Соджа, А. Алєн та ін. Аналізу простору та його окремих елементів, наприклад, прояву соціальної дистанції в просторі, присвятили свої дослідження Я. Морено, Е. Богардус, Е. Берджес, Р. Парк, причому два останні показали соціальну неоднорідність фізичного простору і заклали основи «просторово зорієнтованої» галузі соціології – соціології міста. [1].

Для розробок і втілення проектів культурного мапування сучасного міста нами задіяний аксіологічний і діяльнісний підходи, які дозволяють визначити ціннісні орієнтації і визнати єдність культури та соціальності міського мешканця, та міських субкультур, утворених і пре утворених діяльністю людини. Автор спирався на теорію соціальної дії і порядку Т. Парсонса; концепцію міста як специфічного способу життя М. Вірта, Р. Парка та ін; положення теорій А. С. Ахієзера, Е. А. Орлової, А. І. Ракитова та інших, що обґрунтовують облік соціальних і культурних факторів у вивченні міста. Всебічного аналізу ця проблема зазнала у працях вітчизняних соціологів Є.І. Головахи, О.Г. Злобіної, С. А. Макеєва, В.Л. Оссовського, А.О. Ручки, М.О. Шульги та інших. [2].

Формулювання мети. Метою даного дослідження є виявлення основних механізмів співпраці соціологічної лабораторії з органами місцевого самоврядування щодо формування культурної політики міста.

Виклад основного матеріалу. Вже стало аксіоматичним твердження, що соціальна активність людини є неодмінною запорукою демократичного розвитку сучасного суспільства. Сьогодні, у світлі подій, що несуть небезпеку розвитку української

державності, принципово доречним є визнання ролі громадських ініціатив в якості активного чинника відтворення суспільно-політичних відносин та практичного втілення різноманітних інновацій в окультуренні життєвого простору. В значній мірі якісне вирішення проблеми залежить від того, наскільки глибоко і всеохоплююче виявлені і суб'єктивні чинники формування особистісних цінностей та громадські інтереси нинішніх городян в контексті соціально-історичних обумовленостей теперішнього часу, наскільки вірно і професійно с прогнозовані вектори і темпи активності, а також зростання громадянської культури нових поколінь, від яких залежить майбутнє пострадянських держав.

Безумовно, вищенаведені обставини актуалізують завдання соціологічної науки у вивченні комплексу проблем громадянської активності населення та підвищення його компетенції в активній соціальній і суспільно-політичній діяльності. Оскільки громадянська активність являє собою досить складне багаторівневе явище суспільної дійсності, виділимо найважливіші на сьогодні її межі і мета – громадянську відповідальність як повага до громадянських прав і обов'язків, в тому числі право на ініціативи у міській громаді і відповідальність за них. На жаль, набагато частіше практика втілення тих чи інших суспільних ініціатив виявляє буденний ще стиль поведінки, пов'язаний з особливим соціально-культурним типом особистості, властивим пострадянським країнам на етапі їх якісних соціальних трансформацій, а саме – стиль «людини пострадянської». [3].

Разом з тим, можна стверджувати і значні зрушення суспільної свідомості за останні десятиліття. Відповідно до досліджень останніх років, в яких вивчалось ставлення української молоді до наявності таких особистісних якостей, як «громадянська активність», «прихильність демократичним цінностям і готовність їх захищати, в тому числі від свавілля держави» – власне і становлять суть громадянської активності – більшість опитаних, не залучених в громадську діяльність, мотивували свою пасивність насамперед відсутністю потреби.

Спроби відповісти на питання – як, яким чином, якими засобами і в якому напрямку рухаючись можна вже сьогодні змінити стан речей і подолати розрив між реальним та бажаним на прикладі в соціокультурного життя міста Мелітополя присвячене дане дослідження. Певною його особливістю може виглядати в очах пересічної людини точка зору професійного соціолога. Тим не менше, саме зі своєрідного соціологічного кола зору, рівновіддаленого від суб'єктів міської історії, ми спроможні – не здивувати темою, бо, як відомо, питання про співпрацю в сфері культурної політики державної влади та громадських організацій на рівні міста є актуальним, виходячи з державних стратегій – курсу України на інтеграцію в європейське гуманітарний простір. Але ось на питання, що саме може означати на практиці

необхідність реформування культурної політики шляхом підтримки громадських ініціатив і як може виглядати співпраця органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями як «експертами з боку суспільства», враховуючи наразі значну невідповідність культурної політики потребам суспільства, відірваність від інтересів городян – спробуємо показати на деяких прикладах успішні практики такої співпраці.

Фахівцям в соціології міста сьогоdnішній стан справ гранично ясно: очевидно, що вдосконалення культурної політики категорично неможливо без вироблення механізмів спільної діяльності органів влади, громадських організацій і городян, зокрема на рівні міста; культурна політика кожного міста є частиною централізованої політики, проте в кожному окремому випадку має свою специфіку, що пояснюється багатьма факторами: етнічним складом місцевого населення, його культурними традиціями, історичним минулим і пов'язаними з ним пам'ятниками архітектури та культурної спадщини, організацією туризму в регіонах тощо; кожне місто має свій громадський і творчий актив, зацікавлений у сталому розвитку його культурних індустрій та організацій рекреаційної сфери, але не скрізь громадськість повністю реалізує себе з багатьох причин.

Тому, на наш погляд, саме аналіз вище перелічених проблем і розгляд світового досвіду їх рішень затвердив нас у думці, що соціологічна наука сьогодні багато в чому здатна стати тим містком між ініціативною частиною соціуму та міськими органами влади з одного боку, і науково-практичним майданчиком апробації досвіду становлення міської громади в особі громадських організацій в якості повноправного суб'єкта розвитку міської культури, що дає можливість подальшого усвідомленого просування в цьому напрямку. Особливо перспективним нам вбачається застосування соціологічних знань в культурному плануванні, яке сьогодні є чи не головним механізмом залучення громадян до співпраці, оскільки культурні плани, орієнтовані на задоволення потреб територіальних, етнічних, творчих та інших спільнот, мають стати основою культурної політики, метою якої є підтримка їх активності в сфері культури. Залучення до цього процесу соціологічних знань дозволить об'єктивно побачити владу і її дії очима цих співтовариств, а місто з позиції зручного для проживання будинку.

Спочатку було очевидно, що без вибору домінанти в культурній політиці і ув'язки з нею всіх інших принципів, ми не зможемо домогтися істотних результатів. В цьому і полягає мистецтво культурної політики. Стратегічне бачення та оперативна реалізація Програми, заснованої на принципах культурного планування, можуть дати ефективні результати в середньостроковій перспективі. Не менш важливо, що в цьому процесі формуватися місцева міська ідентичність, як спільне бачення свого сьогоdnення і майбутнього.

Вибір домінанти культурної політики міста важливий і з іншої причини. Звідси випливає природна відповідь, що культурне виробництво і споживання повинні бути орієнтовані на внутрішні ресурси, а оскільки вони обмежені, то повинні підтримуватися з боку влади.

Зазначимо, що сучасна культурна політика не зводиться до тривіального заробляння коштів для виживання установами культури, а враховує ключову роль нової галузі економіки – творчу індустрію, пов'язану з усією сферою культури. Змінюється навіть система міського управління культурою. У Концепції пропонується вибрати саме цей вектор культурної політики – шлях формування креативного міста. В основі концепції креативного міста лежить розуміння творчості як складної сукупності таких елементів як: культурні ресурси; творче мислення, здатність виробляти нові ідеї, смисли; соціальні ініціативи та здатність до самоорганізації; організований процес і створення механізму кооперації; інноваційна інфраструктура. Було абсолютно очевидно, якщо говорити про практичні речі, що в культурній політиці міста необхідний перелом, і запропонована Концепція націлена на це. Але був необхідний і такий маркетинг міста, який включить в його економіку саму культуру.

Широко відомий сьогодні як в Україні, так і далеко за її межами Мелітополь є унікальним місцем, де вже 230 років живуть в гармонії різні етноси та національності, конфесії, являючи собою приклад добросусідських відносин взаємоповаги.

Разом з тим, у своєму соціальному розвитку Мелітополь – місто, схоже на інші українські міста: історично багатонаціональний, з успішним промисловим минулим і численними проблемами нового часу. На певному етапі розвитку політики міста стало очевидно, що для визначення генеральних цілей сучасного Мелітополя, вибору пріоритетів і стратегій його розвитку, недостатньо мати системну концепцію міського середовища. На основі побудованої концепції має бути проведений аналіз діагностики всіх підсистем міста та зв'язків між ними. І тільки в результаті проведеного аналізу будуть виявлені проблеми міста, на вирішення яких і будуть спрямовані генеральні цілі та стратегії міського розвитку. В якості одного з ініціаторів, найактивніших і безпосередніх учасників розробки і реалізації міських стратегічних програм виступила лабораторія соціологічних досліджень Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, по праву ставши найважливішим системоутворюючим суб'єктом розробки стратегій і методів впровадження міської політики.

Прикладом такої тісної співпраці стало включення міською владою лабораторії в робочу групу по розробці «Стратегії розвитку міста Мелітополя до 2020 року». До складу робочої групи увійшли 29 представників міської влади, бізнесу, громадських організацій та інших зацікавлених сторін. Після проведення тренінгу для членів робочої

групи за методикою стратегічного планування була організована робота з аналізу сучасного стану, тенденцій та проблем розвитку міста.

З цією метою були проаналізовані статистичні показники соціально-економічного розвитку міста Мелітополя за останні десять років (2000–2010 рр.). Крім того, в квітні 2012 року, були проведено 10 засідань фокусних груп з різними категоріями населення, а в травні – анкетне опитування понад 12 000 жителів міста. Інструментарій анкетування був розроблений за принципом «SWOT-аналізу», що дозволило почути думку мелітопольців про зовнішніх і внутрішніх чинниках, що впливають на розвиток міста, а також оцінити сильні і слабкі сторони міста, його можливості та ризики для розвитку. Особлива увага приділялася формулюванню запитань анкети, оскільки репрезентативність відповідей, їх щирість і серйозність в чому залежить від реального відчуття причетності респондента до долі міста, від ототожнення себе зі смислами, що криються за питаннями. [4].

Важливим чинником, що викликає довіру у городян до роботи соціологічної групи, з'явилася можливість для кожного мелітопольця ознайомитися з результатами анкетного опитування на сайтах міськвиконкому та лабораторії, звітах, опублікованих у ЗМІ та викладених на засіданнях міськради, а також отримати необхідні роз'яснення в разі потреби. Така можливість значною мірою сприяла збільшенню інтересу і активності участі багатьох городян в різних стадіях втілення проекту в подальшому.

Обговорення результатів статистичного аналізу та опитувань населення на засіданнях робочої групи в червні 2012 року, дозволило визначити конкурентні переваги та існуючі обмеження для розвитку міста, а також основні проблеми, що хвилюють його жителів, згідно з якими членами робочої групи були визначені місія міста, основні пріоритети його розвитку, стратегічні та операційні цілі Стратегії. Для подальшої роботи над Стратегією робоча група сформували три підгрупи, кожна з яких зосередилася на найбільш глибоке опрацювання трьох основних пріоритетів розвитку міста («Просторовий розвиток», «Економічний розвиток» та «Соціальний розвиток»), до складу яких, крім членів робочої групи, були додатково включені представники громадськості та фахівці.

Членами команди підгруп на своїх засіданнях були детально проаналізовані основні проблеми, що хвилюють жителів міста Мелітополя, причини їх виникнення, масштаб, способи вирішення. Були визначені завдання, необхідні ресурси, виконавці та терміни вирішення цих проблем.

Результатом цієї спільної роботи став проект «Стратегії розвитку міста Мелітополя до 2020 року», який після громадського обговорення було винесено на розгляд і затвердження Мелітопольської міської ради. Заснована на такому підході «Стратегія» мала на меті сформувати політику міста, яка спиралася на широкий діапазон гравців,

зокрема, місцеві влади, фахівців різних галузей, соціальні служби, ЗМІ і звичайно ж громадськість. Їх участь важливо не тільки для формування політики, а й для створення нової спільної ідентичності, пов'язаної з містом. Разом з тим, включення в проект лабораторії надало можливість не тільки проводити поточний моніторинг, але і своєчасно оцінювати ефективність взаємодії органів місцевого самоврядування, громадських організацій, городян, а також визначити пріоритети в розробці культурної політики в «Стратегії розвитку міста Мелітополя», тим самим координуючи зусилля мерії, міських відділів освіти та культури, міської громади та засобів масової інформації. Плідною співпрацею міської влади та лабораторії в чому зумовлені також успіхи в багатьох інших проектах, пов'язаних з розвитком культурної політики міста.

Розробка місцевої культурної стратегії складається з обговорення, напрацювання і прийняття документа, визначає культурні пріоритети певного міста. Як правило, ця робота починається з аудиту та оцінки культурних ресурсів певного і визначення економічних, соціальних та територіальних тенденцій. Після цього місцеві культурна стратегія може бути викладена у формі документа, який розглядають і приймають на пленарному засіданні муніципальної ради або на засіданнях відповідних рад або комісій за участю громадськості. Зазвичай цей документ складається з визначення місії, цілей та заходів. Документ встановлює взаємну відповідальність органів місцевого самоврядування, представників культурної сфери та громадськості. Типова місцева стратегія містить також графік виконання, показники виконання та оцінки кожної цілі, і заходи, процедури моніторингу. Культурне планування передбачає залучення не лише фахівців у галузі культури чи розробки стратегій, а й усіх зацікавлених в її розвитку – як творців так і споживачів, інвесторів і розробників.

Першим етапом культурного планування є створення культурної мапи дає можливість дізнатися про культурне особливості міста, охопити більшість культурних потреб і відповісти на запити суспільства. Метод культурного мапування – один з активних підходів до розвитку культури завдяки відкритості та залученню громади, почали застосовувати в ЮНЕСКО як методологію або технологію для ідентифікації, опису, популяризації та відновлення культурних ресурсів і цінностей певної місцевості. [5].

Такий підхід до створення стратегічного плану розвитку культури міста є інноваційним, оскільки передбачає залучення до участі не тільки фахівців в області культури чи розробки стратегій, а й усіх зацікавлених в культурі.

Процес культурного мапування передбачає аналіз і виявлення ресурсів, визначення основних потреб і напрямків розвитку культури, створення бази даних культурних активів міста. Даний процес нараховує кілька етапів. Перш за все відбувається ідентифікація організацій та осіб,

важливих для культури міста, а також аналіз всіх наявних ресурсів культури. Згодом визначаються потреби жителів і відповідність їм існуючих пропозицій культурних закладів і подій, визначаються зв'язки та співпрацю між організаціями та особами, відвідуваність заходів та установ. Нарешті формулюються подальші кроки і завдання на майбутнє. Культурне картування дає можливість жителям по-новому подивитися на культуру міста і визначити що вони вкладають в це поняття. Таким чином формується нова ідентичність міста через культуру, яка може включати культурну спадщину, сучасні мистецтва, парки, річки, традиційні мистецтва, релігійні звичаї, традиції і багато іншого.

У 2012 році в семи містах України – Луганську, Дніпропетровську, Миколаєві, Одесі, Херсоні, Луцьку та Мелітополі, розпочався процес культурного картування в рамках розвитку української мережі культури. Процес культурного мапування передбачав всеосяжний аналіз і визначення напрямків роботи, наступним кроком якого є стратегічне планування. Яким чином буде розвиватися місто залежить від участі суспільства і всіх, хто творить культуру в місті. Дізнаючись думку городян і залучаючи до важливих рішень говориться про визначення змін та пріоритетних напрямків розвитку культури – це сміливий крок у зміні культурної політики міста. У нашому місті він був ініційований Запорізьким обласним благодійним фондом «Квітка життя», Мелітопольським міським краєзнавчим музеєм в партнерстві з відділом культури Мелітопольської міської ради за підтримки виконавчого комітету Мелітопольської міської ради Запорізької області. Дані, отримані в результаті соціологічного опитування «Робота культурно – дозвіллевих закладів і культурне картування очима мелітопольців», яким було охоплено понад 4500 респондентів різних вікових та соціальних груп, дозволили об'єктивно оцінити рівень культурного обслуговування населення відповідно до реальних потреб місцевих жителів різних мікрорайонів міста. Перевагою цього методу є те, що, з одного боку, за досить короткий проміжок часу була отримана надійна об'єктивна інформація про життя городян, їх запитам і потребах, думках і бажаннях, установках, настроях і мріях, а з іншого – змістовних характеристиках громадських, групових і міжособистісних відносин у культурній сфері, які є прихованими від зовнішнього спостереження і проявляються лише в певних умовах і ситуаціях.

Обрана для дослідження стратегія ґрунтувалася на підході до дозвілля, як частини вільного часу, що залучає мешканців міста своєї не регламентованості і добровільності вибору його різних форм, демократичністю, емоційною насиченістю, можливістю поєднати в ньому фізичну й інтелектуальну діяльність, творчу і споглядальну, виробничу й ігрову. [6].

В цілому, отримані результати дали можливість виявити найбільш дієві механізми залучення

різних вікових категорій населення в активну культурно – дозвіллевих практику, а також можуть бути використані при розробці концепції культурної політики міста для: планування роботи культурно – дозвіллевих закладів в місті; визначення основних шляхів інтеграції соціальних інститутів по змістовним аспектом дозвілля мелітопольців; встановлення кращих форм дозвільної діяльності корпоративного і само організованих (індивідуального) дозвілля; розробці варіативності дозвільної діяльності в умовах взаємовпливу всіх аспектів міського соціуму; зміни змісту діяльності всіх установ соціуму та організації нових типів установ і форм дозвілля на основі акмеології.

Крім цього, використання розробленої лабораторією оригінальної анкети дозволить в регулярних опитуваннях (наприклад, раз на рік) своєчасно виявити динаміку змін цього рівня і зробити висновки про ефективність діяльності органів місцевого самоврядування. Результати згаданого широкомасштабного соціологічного опитування були представлені членам робочих груп інших міст України на семінарі в Одесі, що також було особливим досвідом Мелітополя – таких можливостей у представників інших команд не виявилося, так як вони на даному етапі не співпрацювали з соціологічними центрами. Однак всі команди врахували це упущення і надалі спиралися на результати анкетних опитувань, проведених у своїх містах.

Наступним етапом мапування стало проведення серії громадських зустрічей «діалог за чашкою кави» у форматі «Worldcafé» (всесвітнє кафе). Даний метод, що з'єднував в собі експертне опитування з елементами ділової гри та групового письмового експертного інтерв'ю, зарекомендував себе як вдалий спосіб обговорення проблеми «Як зробити Мелітополь культурно жвавим містом?» І що дозволив максимально використовувати креативність учасників діалогу за круглим столом. Такий підхід дав можливість робочій групі виявити творчий потенціал експертів культурного менеджменту та експертів діячів культури, які краще за всіх обізнані про культурні практики мелітопольців, компетентні в питаннях управління культурними процесами та установами міської громади.

Висновки. Як видно з наведеного концепту мапування міста Мелітополя, домінантним у ньому стає принцип: «місто для городян». Простий і очевидний, він на практиці досить часто підмінюється іншим: місто для обслуговування приїжджих на відпочинок тощо. Однак мета культурної політики актуалізує принциповий підхід до міста як до дому: підвищення якості життя городян, і очевидно, що розвинена інфраструктура культури міста сприяє цьому. Оскільки культурні плани орієнтовані на міські спільноти, на підтримку їхніх культурних потреб, то культурна регенерація націлена насамперед на відновлення культурних просторів, оскільки навіть найвдаліша і ефективна влада не здатна підмінити зміст

культурної політики, з якої вилучені місцеві спільноти і відсутня інтерактивне спілкування влади з ними. Саме тому стратегія культурного планування, і така його складова, як культурне мапування, в рамках розвитку культури стає, таким чином, документом, роль якого не повинна зводитися до культурної регенерації культурного середовища міста. Тільки підкріплена співучастю творчо налаштованого співтовариства органів місцевого самоврядування з науковцями, громадою за для розвитку міста, як культурного середовища, стратегія буде успішною.

Для Мелітополя робота в цьому проєкті була досить актуальною, так як в процесі розробки Стратегії розвитку міста передбачено проєктний підхід до реалізації операційних цілей, постійний моніторинг їх виконання.

Разом з тим, при всій очевидності наявних потреб у городян і певної прогнозованості

підтримки, сьогодні можна сміливо стверджувати, що саме системний моніторинг ефективності практичних напрацювань, постійно проводиться соціологами, дозволив виявити оптимальні методи і напрями впровадження стратегії міжкультурного міста, найважливішими з яких стали такі, як створення позитивного суспільного ставлення до різноманітності і плюралістичної ідентичності міста за допомогою публічного обговорення та символічних дій, ініціювання кроків по оцінці основних функцій міста через «міжкультурні лінзи» і створення пілотних проєктів у різних соціокультурних сферах, ініціювання навчальної програми міжкультурної підготовки для політиків і керівних працівників виконавчої влади та державних установ, заохочення ініціатив гостинності, а також різних проєктів пізнання міста.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баразгова Е. С. Уильям Томас, Флориан Знанецкий: Методологические ориентации Чикагской школы // Баразгова Е. С. Американская социология, К.: – Освіта, 2000. – С. 212.
2. Соціокультурні ідентичності та практики/ під редакцією А. Ручки.-К.:Інститут соціології НАН України, 2002. – 312с.
3. Черниш Н.З історії розвитку соціології в Україні // Современное общество. – 1993. – № 1. – С.170-178.
4. Стратегії розвитку міста Мелітополя до 2020 року. / Мелітопольська міська рада, лабораторія соціологічних досліджень мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького. Мелітополь. 2012.- 55с.
5. Мелітополь місто можливостей. / В рамках проєкту інтеркультурне місто, Відділ культури Мелітопольської міської ради, Мелітопольський міський краєзнавчий музей, Запорізький благодійний фонд «Квітка життя», лабораторія соціологічних досліджень мелітопольський державний педагогічний університет ім. Богдана Хмельницького. Мелітополь.2012. – 35с.
6. Культурне планування Львова: підготовка культурної мапи. – центр культурного менеджменту, European cultural foundation, 2008. – 49с.

Л. В. Афанасьева, А. В. Варава,

*Мелітопольський державний педагогічний університет
ім. Богдана Хмельницького, г. Мелітополь, Україна*

СОЦИОЛОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ КАК ИНДИКАТОР УСПЕШНОЙ КУЛЬТУРНОЙ ПОЛИТИКИ ГОРОДА

В основе концепции креативного города лежит понимание творчества как сложной совокупности таких элементов как: культурные ресурсы; творческое мышление, способность производить новые идеи, смыслы; социальные инициативы и способность к самоорганизации; организованный процесс и создание механизма кооперации; инновационная инфраструктура.

Результаты социологического сопровождения (контент-анализ документов, анкетный и экспертный опрос, глубинное интервью, фокус-групповые исследования) формирование культурной политики города органами местного самоуправления, дают возможность экспертам культуры выявить наиболее действенные механизмы привлечения населения к активной культурной деятельности, личного вклада в деятельность по созданию и внедрению культурной политики города, содействие налаживанию сотрудничества государственного и общественного сектора. Предлагаемый в исследовании анализ социологических данных идентификации местных и культурных ценностей, приоритетов общества и экспертов культуры и культурной политики, позволяет заложить основу для планирования дальнейшего развития города.

Ключевые слова: культурное планирование; культурное картирование; городское пространство; стратегия развития города; социокультурная жизни города; интеркультурный город.

L. V. Afanaseva, A. V. Varava,
*Melitopol State Pedagogical University named
after Bohdan Khmelnytsky, Melitopol, Ukraine*

**SOCIOLOGICAL ACCOMPANIMENT AS INDICATOR
OF SUCCESSFUL CULTURAL POLICY OF CITY**

In the decision of problems of new civil society, sociology already can effectively help today and not in establishments of firmness or breaking of the former social stereotypes, but in skilled scientific accompaniment of initiatives and creative activity of civil associations. The aim of this research is an exposure of basic mechanisms of collaboration of sociological laboratory with the organs of local self-government as indicator of successful cultural policy of city. Participate in projects «Strategy of development of city of Melitopol 2020», «Cultural mapping cities of Melitopol», «Plan of cross-cultural integration of Melitopol to 2020» gave the laboratories of sociological researches possibility to city authority not only to conduct the current monitoring, but also to estimate efficiency of cooperation of organs of local self-government, public organizations, local people, and also define priorities in development of cultural policy of city. Exactly the system monitoring of efficiency of practical works, that is conducted by the Melitopol sociologists, allowed to reduce the brand of city, as intercultural, to define optimal methods and directions of strategies of cross-cultural city, such, as creation of positive public relation to the variety and pluralism identity policultural of ethnic city by means of public discussion and symbolic actions, initiation of steps by estimation of basic function city through «cross-cultural lens» and creation pilot project in different sociocultural sphere, initiation on-line cross-program for cultural preparation politician and leading worker and public institution, encouragement initiative hospitality, and also different project cognition, became major from that cities.

Keywords: *cultural planning; cultural mapping; municipal space; strategy of development of city; socio cultural life of city; intercultural city.*

Рецензенти: *Катаєв С. Л., д. соц. н., професор;
Коробов В. К., к. соц. н., доцент.*

© Афанасьєва Л. В., Варава А. В., 2015

Дата надходження статті до редколегії 10.03.2015